

SPANYOL

„A gyermekkori dadogásom egyszer még a háború alatt, a bombázások idején múlt el. Amikor a családdal együtt, egy falhoz lapulva hallod a süvítést, a becsapódásokat, és attól rettegsz, hogy a következő téged talál el, minden elmúlik, még a dadogás is.” A nyolcvanöt éves Ana María MATUTE, a tavalyi év Cervantes-díjasa egyik legutóbbi interjújában így foglalta össze életének meghatározó momentumát. A gyermeki világlátás mint az emberi lét alapélménye azóta is műveinek állandóan visszatérő témája. A polgárháború utáni spanyol irodalomban „a háború gyermekeiként” számon tartott barcelonai szerző nőként a harmadik az eddigi díjazottak között, María Zambrano spanyol filozófus és Dulce María Loynaz kubai költő után. Matute a spanyol polgárháborút és az azt követő diktatúra első éveit gyermekként megélt írónemzedékhez tartozik Carmen Laforet, Camilo José Cela, Miguel Delibes vagy Juan Marsé mellett, és talán az egyik legeredetibb hangon megszólaló elbeszélő. Történeteit a tértől és időtől független társadalmi igazságtalanság, emberi hatalomvágy, gyűlölet, irigység, a másik oldalon pedig a sokkal kisebb mértékben megjelenő szeretet megnyilvánulásából állítja össze. A mindenkori háború keltette szorongás, erőszak, félelem, nyomor és halál határozza meg a szövegek alaptónusát, függetlenül attól, hogy a szövegekben a realista vagy a fantasztikus elemek dominálnak. De teszi mindezt olyan technikai bravúrral, hogy sokszor ezek a témák nem is jelennek meg explicit formában, például a *Los niños tontos* (*Buta gyerekek*, 1958) című minielbeszélés-kötetében. A gyermeki nézőpont, a felnőtté válás pillanata egészen egyedi líraisággal és gyöngédséggel töltik meg műveit. Matute regényeiben éppúgy alkotott mesterműveket, mint a gyermekeknek szánt tündérmeséiben vagy az imént említett egypercesekben. A *Los hijos muertos* (*Halott gyermekek*, 1958), vagy a *Los mercaderes* (*A kalmárok*, 1960–96) című regényeiben a háború rettenetei absztrahálódnak és szimbolikus szintre terelődnek, a halott vagy még meg sem született illúziók, az elvesztett ártatlanság képe teremődik meg bennük. Az ártatlanság elvesztésével ellentétben a felnőtté válás különös módon egyik pillanatról a másikra megy végbe visszavonhatatlanul, és az egyetlen erőt adó forrás csak a legborzasztóbb gyötrelmek közepette is élni akaró szeretet, szerelem lehet. Az író szívéhez saját bevallása szerint a középkori színpalak között játszódó *Olvidado Rey Gudú* (*Az elfelejtett Gudú király*, 1992) című regénye áll közel, ahol ugyanezek a mozgatóerők elevenednek meg egy fantáziavilágban. Legutóbbi regénye, a *Paraíso inhabitado* (*Lakatlan paradicsom*, 2008), amelynek címe az elérhetetlen vágyak világára utal, amelyekért azonban feltétlenül küzdenünk kell annak érdekében, hogy gyermekkorunkat ne veszítsük el. Magyarul a *Paulina* című ifjúsági regény olvasható Csuday Csaba és Dezsényi Gyöngyvér fordításában (Móra, 1975) és két elbeszélése (*Boldogság*, *A bűnbánó*, mindkettőt Benczik Vilmos fordította) a *Narancs a tél gyümölcse* című antológiában (Nagyvilág, 2001).

A malagai, végzettségét tekintve közgazdász Antonio MONTES a tavalyi év Café Gijón-díjasa. Bár több regényt írt már, még egy sem jelent meg a díjkiosztóig. A zsűri az *El grito* (*A sikoly*) című művét jutalmazta, amelynek semmi köze a Munch-képhez, a cím egyben a regény első és utolsó két szava. A történet bezártságérzést kelt, amennyiben egy isten háta mögötti, eldugott kis faluban játszódik, ahol a halott öregasszony virrasztására összegyűlnek a házában rokonai, szomszédai és akik között néhány óra leforgása alatt újraélednek régen eltemetett érzéseik: gyűlölet, szeretet, irigység. A szöveg szarkasztikus humorral átszótt körkép és körkép a névtelen falu névtelen szereplőiről. Faulkner, Steinbeck, Saramago mellett a harmincéves szerző is Celát és Matutét említi legnagyobb hatású olvasmányélményei közül.

Az idei év első díjazottja pedig Alicia GIMÉNEZ BARTLETT, akit a legrégebbi spanyol irodalmi díjjal, a Nadállal tüntettek ki vízkeresztkor a *Donde nadie te encuentre* (*Ahol senki nem talál rád*) című regényéért. Alicia szintén Ana María Matute nagy csodálója. Ő is a polgárháború idejét idézi meg a brutális történettel, amelynek főhőse a legendás *maquis*, La Pastora, akit nőiségében kegyetlenül megaláztak, kigúnyoltak és aki férfiként állt ezért bosszút. Nem volt igazi hermafrodita, genetikai szempontból férfiként, a hegyekbe visszavonultan fizetett meg a Guardia Civil (a Franco-éra csendőrsége) embereinek a visszlélésekért. A legenda szerint 29 gyilkosságot követett el, de egyet sem tudtak rábizonyítani. Teresa Pla Messeguer (alias La Pastora) dél-katalóniai szülőfalujában, Maestrazgóban az író nem kapott információt a hermafrodita *maquis*ról, a falubeli mély hallgatásba burkolóztak. Ám amikor Giménez Bartlett rátalált a több mint ezeroldalas életrajzára, egy éven keresztül megállás nélkül írt. Nem tagadja a detektívtörténetekhez való vonzódását, hiszen ezidáig Petra Delicado, a barcelonai rendőrnő alakjának megalkotójaként ismerhettük Aliciát, akinek történeteiből televíziós sorozat is készült.

(Menczel Gabriella)

Nyakhat
 csibul
 szellett
 bilap
 - or
 aytaw
NAGYON
GYEKÁNT VOJT
 Simulok, tapadok
 KFT: o: Embelt musollial
 sivvel devellela
MAZD + NO. ISTENENT!
NO NO
 JUST MARRIED!
 New lipi
 ait (by) a
 zúshóat
 mandulá
 KISSÉ NEVÉZ
 IS VAGYOK
 DIO
 ALLAT
 = mandulá
 = csalt
 = brand
 vafa
 ASZALT
 BARACOK
 TOMÓDIK 2.2?
 TOROKOM 2.2?
 PARDÓRAE!
 DANGER

CSAI BEBI
 CSELGAN CSBAZOKOKKAL
 SOSEM VITATKOZOM
 Kérdés az életben?
 MÁR HA LESZ
 LEGKÖZELEBB
 IMADLAK ÉDES!
 PA'ÉLETEN!
 Telen vidáman
 lehet
 ellőnni.
 Volvo -
 Automobil
 OHELO SZIVEM!
 Szív, mint a
 BANYÓ, MIANT
BANKO
VAGY BAXI
 És a
 megül?
 a megül?

